

Wärtsilän avustuskassa 50 v.

Sairauskassan puheenjohtaja Tapani Hirvelä pyysi minua kirjoittamaan jotain niistä ajoista, kun Vaasan Wärtsilän työntekijät päättivät perustaa sairauskassan.

Tulin töihin Wärtsilään elokuussa 1948 ja lähdin eläkkeelle 1992 tammikuun 1 pv. Olen kokenut tämän ajan. Tämä ei ole historiankirjoitus, siitä johtuu, että esimerkiksi nimiä ja henkilöitä mainitaan niukasti, samoin vuoden aikoja edes kuukauden tarkkuudella.

Kaikki kirjoitettu perustuu omiin muistikuviiini. Uskon, että lukija vertaa tämän päivän olosuhteita 50 vuoden takaisiin. Kaikki tämän päivän parempi ei ole yksin sairauskassan ansiota, mutta alussa ratkaiseva parantaja.

Dix Huhtamaa, 15.3.2002

Elinolosuhteista

Elettiin aikoja ennen v. 1952, jolloin työläisperheiden suurhankintoja olivat radiot, ompelukoneet ja polkupyörät. Auto ja ajokortti olivat suuri harvinaisuus. Työkavereiden kanssa keskusteltiin, kun tällainen hankinta tehtiin.

Radiomerkkien aatelia edusti Philips, tavallisesti jouduttiin tyytymään paljon halvempaan ja suomalaiseen pikku Asaan. Ompelukoneiden puolella aatelia edusti Singer ja ruotsalainen Husqvarna. Polkupyöristä ykkönen oli ruotsalainen Crescent. Se oli paljon kalliimpi kuin muut merkit. Näihin aikoihin ei vielä puhuttukaan televisiosta, ei edes paremmissa piireissä.

Puhelin oli harvinaisuus ja mitä sillä olisi perheessä tehtykään, sukulais- tai tuttavapiireissä kenelläkään ei ollut puhelinta. Asiat hoidettiin pidemmän matkan taakse kirjeitse ja lyhyemmällä etäisyyksillä asiat käytiin hoitamassa suusanallisesti. Oli kuitenkin muutama tuiki tärkeä asia, jolloin puhelin oli tarpeen, palokunta, ambulanssi, lääkäri ja poliisi. Silloin juostiin lähimpään puhelinkoppiin tai sitten sen harvinaisen puhelimen omistajan luo, joka kyllä yleisesti tiedettiin, suorittamaan hälytys.

Vain harvat omistivat oman mökin tai asunnon. Heitä pidettiin hyvässä taloudellisessa asemassa olevina työläisinä. Yleensä asuttiin vuokra-asunnoissa. Niissäkin oli eroja, parempia asuntoja olivat ne joissa vesi tuli ja meni. Heikompa tasoa olivat ne joissa vesi haettiin kaivosta tai vesipostista ja henkilökohtaiset tarpeet käytiin tekemässä pihan perällä olevassa huussissa. Vain harvojen asunnossa oli keskuslämmitys.

Sairauskassan perustaminen

Töitä tehtiin palkkaa vastaan, niin kuin tänäkin päivänä. Elinolosuhteet olivat erittäin vaatimattomat. Reaaliansiotaso oli kovasti alhainen tämän hetken reaalitasoon verrattuna.

Suuria asioita kuitenkin puuttui, yksi niistä oli sairausajanpalkka. Toisin sanoen, kun työntekijä sairastui, ja joutui sairauslomalle, palkanmaksu loppui heti. Sanomattakin on selvää, että lääkäripalkkiot, lääkkeet ja mahdollisen sairaalahoidon maksoi sairastaja itse. Sairauslomat asettivat työläisperheen talouden todella kovalle koetukselle. Tosiasia on se, että monet työntekijät sairastelivat sairautensa työtä tehden, siitä seurasi useimmiten todella vakava sairaus, tai vielä pahempi, ennenaikainen kuolema. Vain harvat ehtivät eläkeikään.

Solidaarisuus ja auttamisenhalu sairastuneen työtoverin perheen tukemiseksi oli merkittävä, mutta silti vähäinen. Kun joku työtovereista sairastui vähänkin pidempään, pantiin keräyslista kiertämään perheen avustamiseksi. Keräyksiä oli tilikauden aikana useampiakin. Useimmat auttajat panivat markkansa joka listaan, jotkut taas valikoivat kenelle antavat ja loput eivät antaneet koskaan. Viimeksi mainittuja oli vähän. Rehellisesti voi sanoa, että keräyslistat olivat kiusallisia, koska jokaisen omassakin taloudessa olisi noille markeille ollut käyttöä. Tässä keräystoiminnassa oli sekin puute, että joku sairastaja kokonaan unohdettiin, lista ei kiertänyt. Näin tapahtui harvemmin.

Siihen aikaan Wärtsilä-konserni oli suomen suurin työnantaja. Konserniin kuului 12–16 eri alojen teollisuuslaitosta, joissa työskenteli n. 12 000 ihmistä. 1940 ja 1950 lukujen aikoihin Wärtsilän metallialan pääluottamusmiehet alkoivat pitää yhteisiä kokouksia, joissa keskusteltiin eri yksiköiden työolosuhteista ja mahdollisista sosiaalietuuksista. Selvisi, että kaikissa muissa Wärtsilän tehtaissa oli sairauskassa.

Silloin oli pääluottamusmiehenä Arvo Tommola. Vaasaan palattuaan hän selvitti pääluottamusmiesten kokouksen antia, myös sairauskassa asia tuli esille hyvänä ratkaisuna myös Vaasan Wärtsilässä. A. Tommola sai tehtäväkseen tiedustella asiaa Vaasan Wärtsilän johdolta. Täällä suhtauduttiin myönteisesti asiaan, mutta todettiin, että Helsingin pääkonttori tekee päätöksen. Päätös tuli pian ja se oli myönteinen.

Työntekijät olivat voineet perustaa kassan yksinkin, mutta työnantaja haluttiin mukaan myös rahoittajana, niin kuin se oli muissakin Wärtsilän sairauskassoissa. Pian muotoutui kahden miehen toimikunta, joka sai asian valmistelun tehtäväkseen. He olivat pääluottamusmies Arvo Tommola ja työnantajaa edustava prokuristi Erik Häggblom. Häggblom oli Vaasan Wärtsilän lakiasioita hoitava henkilö ja siis juristi. Hän oli erittäin sosiaalinen henkilö. Hän oli sitä mieltä, että myös kuukausipalkkaiset toimihenkilöt voisivat kuulua sairauskassaan. Asia ei kuitenkaan toimihenkilöiden keskuudessa saanut riittävää kannatusta. Se kyllä ymmärrettiin, sillä he saivat työsopimustensa ja työsuhteen pituuteen perustuvan sairausajan palkan.

Näin ryhdyttiin valmistelemaan sairauskassan sääntöjä, jotka koskivat vain tuntipalkkaisia työntekijöitä. Säännöt perustuivat sairauskassoista annettuun lakiin, sen perusteella kaikkien työntekijöiden oli pakko kuulua sairauskassaan. En muista kenenkään verisesti vastustaneensa asiaa. Sääntöjen pääasiat olivat lyhyesti seuraavat:

Jäsenmaksu 1 % bruttopalkasta ja työnantajan osuus 0,5 % maksetuista bruttopalkoista, sekä maksoi sairaskassanhoitajan palkan ja antoi kassalle toimitilat sen aikaisen huoltokonttorin

yhteyteen. Etuudet: Sairauspäiväraha 60 % keskituntipalkasta. Lääke-, lääkärin- ja sairaanhoito 100 %. Sairaskassan hallitukseen valittiin 4 työntekijöiden ja 1 työnantajan edustaja. Hallituksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin levyseppä E.Eklund.

Yksi asia pitää vielä muistaa. Kassan etuuksien maksu alkoi samasta päivästä lähtien, kun jäsenmaksuja alettiin periä. Mitään pesärahaa ei kassalla ollut. Edellä olevasta johtuen ensimmäiset vuodet olivat jännittäviä, riittävätkö rahat sääntömääräisiin avustuksiin. Laki määräsi kassalle myös vara- ja lisäavustusrahojen keräämisen jäsenmaksutuloista. Kaikesta selvittiin.

Sairausvakuutuslaki 1963

(vähän kuin uusi perustaminen)

Vähän alle 10 vuoden kuluttua valmisteltiin tänäkin päivänä voimassa olevaa sairausvakuutuslakia. Laki ei antanut samaa turvaa, kuin vajaa 10 vuotta vanha sairaskassamme. Laki toimi osakorvausperiaatteella, paljon jäi potilaan itsensä maksettavaksi.

Laki antoi kassalle mahdollisuuden jatkaa lisäavustuskassana, tai sairausvakuutuslain mukaisena työpaikkakassana. Kun Wärtsilän sairaskassan jäsenmäärä oli suurempi kuin lain asettama alaraja, voitiin perustaa työpaikkakassa. Näin päätettiin jatkaa, kukaan ei vastustanut.

Sen jälkeen kassa onkin korvannut ensiksi sen mitä laki määrää ja toiseksi omien sääntöjensä perusteella lisäpäivärahan ja sen osuuden mitä laki ei korvaa, sairaanhoidon- ja lääkekustannuksista.

Lopuksi

Kassan periaate on ollut aina jakaa avustuksia yhtä paljon kuin se jäsenmaksuina kerää. Kassan toiminta on ollut pitkäjänteistä. Sitä kuvaa se, että 50 vuoden aikana kassan viisi jäseniseen hallitukseen on kuulunut vain alle 25 eri ihmistä. Keskimäärin pitkä rupeama. Kuvaa myös sitä, että jäsenistö on ollut tyytyväisiä kassan toimintaan. Kassa on todennäköisesti myös hyvä työnantaja, sillä kassanpäähoitajana on ollut vain 3 eri ihmistä.